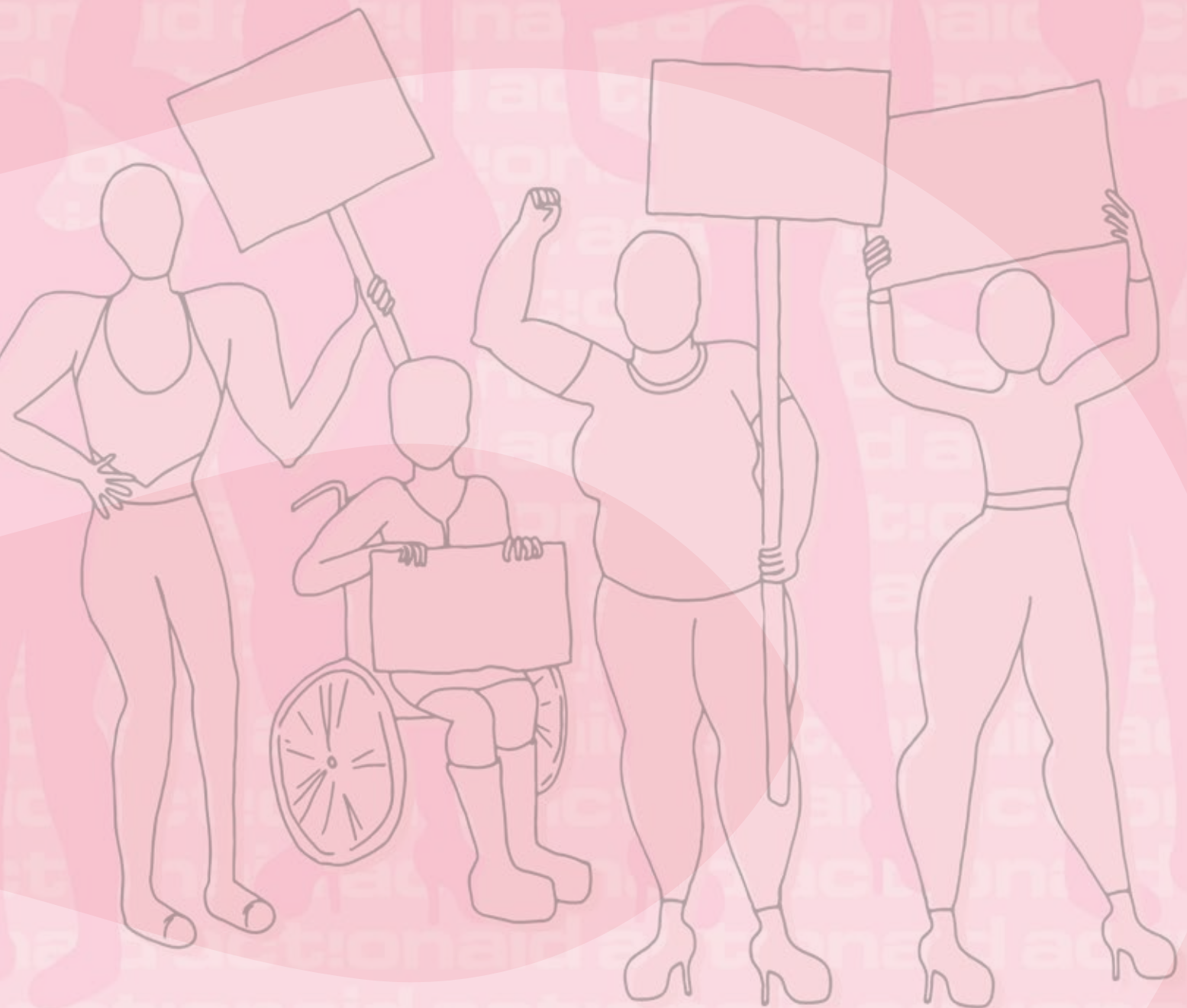

FEMINISTISCHE TAALGIDS

LANGUAGE IS POWER

act:ionaid

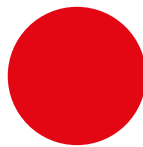
INHOUDSOPGAVE

1. Over ActionAid **3**
2. Waarom is een feministische woordenschat belangrijk? **4**
3. Feministische woordenlijst **5**
4. Bronnen en verder lezen **34**

“I change myself,
I change the world.”

Gloria Anzaldúa

1. Over ActionAid

ActionAid is een internationale vrouwen-rechtenorganisatie die werkt aan een eerlijke en gelijkwaardige wereld. In meer dan 45 landen strijden we zij aan zij met vrouwen en lokale gemeenschappen voor duurzame systeemverandering. Onze focus ligt hierbij op klimaatrechtvaardigheid en een eerlijke economie. Als onderdeel van de wereldwijde ActionAid federatie zetten wij ons vanuit ActionAid Nederland in voor een economie waarin iedereen mee telt en niet winst maar welzijn centraal staat. Via feministische alternatieven en langetermijnoplossingen werken we aan een rechtvaardige toekomst voor iedereen.

ActionAid's werk is geïnspireerd door de activist en schrijver Srilatha Batliwala en haar visie: "You cannot transform the world without transforming yourself. So feminist leadership

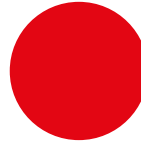
cannot be practiced until we recognize that we are part of the problem. Because we carry in us so much learned behavior and an oppressive exclusionary practice of power. Feminist leadership therefore has to begin with the self." Feministisch leiderschap is volgens ActionAid in te delen in 10 feministische principes. Wij richten ons werk en onze doelen in naar deze principes en willen anderen inspireren om ook volgens deze principes te leven.

Om bepaalde gewoontes en gedachten die onbewust uitsluiten af te leren, is het belangrijk om je ook bewust te worden van welke taal je gebruikt. Gaan de woorden die je spreekt wel echt over iedereen die je wil vertegenwoordigen? Doen de woorden die je gebruikt niet onbedoeld bepaalde groepen pijn? Sluiten ze uit, maken ze bestaande ongelijkheden groter of houden ze machtsstructuren in stand?

10 feministische leiderschapsprincipes

 <p>1 ZELFBEWUSTZIJN Weet wie je bent. Wees bewust van jouw kracht en ontwikkelpunten.</p>	 <p>6 VERANTWOORDELIJK GEBRUIK VAN MACHT Zorg altijd voor transparante besluitvorming op basis van brede betrokkenheid en input.</p>
 <p>2 ZORGEN VOOR JEZELF EN VOOR ANDEREN Neem voldoende tijd voor ontspanning om in jouw kracht te staan.</p>	 <p>7 VERANTWOORD SAMENWERKEN Werk samen aan doelstellingen, neem verantwoordelijkheid en spreek waardering uit.</p>
 <p>3 VOOROORDELEN HERKENNEN Ken je privileges en creëer met dat inzicht kansen voor anderen.</p>	 <p>8 RESPECTVOLLE FEEDBACK Sta open om feedback te geven en ontvangen, zo groeien en leren we.</p>
 <p>4 INCLUSIVITEIT Denk bewust na hoe je iedereen kunt betrekken en anderen een stem kan geven.</p>	 <p>9 VERTROUWEN EN LEF Moedig jezelf en anderen aan om lef te tonen en te experimenteren.</p>
 <p>5 MACHT DELEN Zet jouw macht in om ruimte te creëren voor anderen om op gelijkwaardige wijze doelen te behalen.</p>	 <p>10 ZERO TOLERANCE Spreek je uit tegen alle vormen van misbruik en discriminatie.</p>

2. Waarom is een feministische woordenschat belangrijk?

“Language is power, life and the instrument of culture, the instrument of domination and liberation,” aldus feministisch auteur Angela Carter. De taal die je gebruikt in je dagelijks leven, in je bedrijf of organisatie, of in je Instagram-posts, heeft altijd te maken met politiek. Woorden spelen een grote rol in hoe we de wereld om ons heen zien en begrijpen. Logischerwijs beïnvloeden de woorden die we gebruiken dus ook de machtsverhoudingen tussen verschillende groepen mensen. Woorden kunnen kwetsen, en hun betekenissen en connotaties kunnen veranderen door de jaren heen.

Hoe taal bepaalde mensen (onbewust) uitsluit, noemen we linguistic bias. Een aantal voorbeelden hiervan zijn woorden die een stereotype beeld tegenspreken (girlboss, werkende moeder) of woorden die uitzondering benadrukken (andere cultuur, andere seksuele geaardheid). Deze woorden verklappen dat je

niet van vrouwen verwacht dat ze de baas zijn en dat je heteroseksualiteit normaal vindt en homo- bi-, of aseksuele mensen anders. Daarnaast is een feministische woordenschat belangrijk omdat problemen in de wereld pas opgelost kunnen worden als we ze benoemen. Termen als ‘verkrachtingscultuur’ zijn nodig om te erkennen dat verkrachting gebeurt in de context van structurele machtsverschillen tussen verschillende genders, bijvoorbeeld. De term ‘institutioneel racisme’ is nodig om aan te wijzen hoe racisme zichtbaar is in verschillende instituties. Zo’n term trekt de aandacht voor de structurele aard van een probleem, in plaats van het te zien als allemaal losstaande incidenten.

Het gebruiken van een feministische woordenschat is dus ontzettend belangrijk. Wil je leren welke woorden jij volgens ActionAid écht moet kennen? Lees snel verder!

“Language is power, life and the instrument of culture, the instrument of domination and liberation.”

Angela Carter

3. FEMINISTISCHE

WOORDENLIJST

Aseksueel

Iemand die aseksueel is, voelt geen seksuele aantrekkingskracht naar andere personen. Dit betekent niet dat het lichaam geen fysieke opwinding kan ervaren, dit is dan een fysiek genotsgevoel, zonder dat er seksuele fantasien voor een ander persoon aanwezig zijn. Aseksuele personen kunnen wel verliefd worden op andere mensen en romantische relaties aangaan.

Bron: OneWorld

Arbeidssegregatie

De ongelijke verdeling van verschillende bevolkingsgroepen over verschillende arbeidssectoren. Vrouwen zijn bijvoorbeeld minder vaak werkzaam in bepaalde sectoren (landbouw en industrie) en juist veel meer in andere (dienst en publieke sector). Dit kan ook weer bijdragen aan de loonkloof, omdat banen waar vrouwen typisch werken vaak slechter betaald zijn en beperkte contracten aanbieden.

Bron: Atria

Antisemitisme

Een vorm van discriminatie gericht naar Semieten, veelal Joden, op basis van hun etniciteit.

Betekenseconomie

Maatschappelijke ontwikkeling waarbij de focus niet ligt op economische groei, maar op het welzijn van mensen, dieren en de natuur.

Bron: Betekenseconomie.nl

Binair (geslachtsmodel) (ook wel gender binary)

Binair betekent letterlijk dat iets twee keuzemogelijkheden heeft. Het binaire geslachtsmodel is het model dat tegenwoordig door de meeste mensen in Nederland wordt gebruikt om geslacht en gender te begrijpen. Volgens dit model zijn sekse en gender in te delen in twee verschillende groepen: mannelijk en vrouwelijk. Dit model is niet inclusief naar non-binaire genderidentiteiten en sluit niet goed aan op het bestaan van intersekse mensen.

BIPOC

Een acroniem voor Black, Indigenous, People of Color. Hoewel in Nederland vaak 'mensen van kleur' wordt gebruikt, is deze Engelse benaming ook populair. Omdat niet alle mensen van kleur met hetzelfde niveau van onrecht worden geconfronteerd, worden zwarte en Inheemse mensen van kleur benadrukt in de term BIPOC.

Belastingontwijking

Onder de term belastingontwijking verstaan we handelingen die erop gericht zijn zo min mogelijk belasting te betalen binnen de wettelijke mogelijkheden. Er zijn landen die belastingontwijking faciliteren, zoals Nederland en Luxemburg. Dit worden belastingparadijzen genoemd. Zowel individuen als (internationale) bedrijven kunnen belasting ontwijken. Door belastingontwijking ontstaan er tekorten in het budget voor de publieke diensten, zoals gender-responsieve diensten, waar die diensten onder lijden. Terwijl belastingontwijking legaal is, is belastingontduiking illegaal. Dit laatste gebeurt als individuen of bedrijven expres de belastingaangifte verkeerd of niet volledig invullen, waardoor zij geen of te weinig belasting betalen.

Beleidscoherentie

Beleidscoherentie heeft tot doel om grensoverschrijdende, mogelijke negatieve effecten van Nederlands beleid zoveel mogelijk te verminderen en de positieve effecten zo groot mogelijk te maken. Beleidscoherentie zorgt ervoor dat de effecten van het ene beleidsgebied, zoals belastingen en internationale handel, de doelen van een ander beleidsgebied niet tegenwerken, zoals gendergelijkheid of groene ontwikkeling. Elk beleid moet dat van andere ministeries versterken.

Bron: [Vice Versa](#)

Bondgenoot(schap) (ook wel ally)

Het helpen of ondersteunen van mensen die deel uitmaken van een groep die slecht of oneerlijk wordt behandeld, terwijl je zelf geen lid bent van deze groep.

Cis(gender) persoon/man/vrouw

Cisgender wordt gebruikt voor mensen van wie de genderidentiteit overeenkomt met het biologische geslacht dat bij de geboorte is toegewezen. De term wordt vaak afgekort tot cis en wordt doorgaans gebruikt als de tegenhanger van trans(gender), waarbij het geboortegeslacht en de genderidentiteit niet overeenkomen.

Cisnormatief

Gendernormen zijn (ongeschreven) sociale regels die maatschappelijke verwachtingen koppelen aan een geslacht. De opvatting dat ieders genderidentiteit overeenkomt met de genderidentiteit die hen werd toegewezen op basis van hun geslachtsdelen bij de geboorte noemt men de cisnorm. Cisnormativiteit bepaalt onbewust onze denkwijze over de mensen om ons heen en werkt op die manier uitsluiting van niet-cis mensen in de hand.

Bron: Transgenderinfo.be

Consent

Consent is de vrije en vrijwillige toezegging om iets te doen. Aan iets toegeven omdat iemand je lastigvalt is geen consent. Het wordt vaak gebruikt in de context van seks, maar komt ook voor andere contexten. Consent houdt bijvoorbeeld ook in dat gemeenschappen niet onder druk staan om akkoord te geven op een nieuwe mijn, maar daar in openheid en eerlijkheid over kunnen praten en dat ze alle informatie tot hun beschikking hebben om een keuze te kunnen maken, aldan wel of geen consent kunnen verlenen, zonder te hoeven vrezen voor hun leven of andere repercussies.

Bron: 'Notes on Partner Consent', [Bron Frenner](#)

Culturele toe-eigening (ook wel cultural appropriation)

Het stelen en toe-eigenen van cultuur, oftewel culturele toe-eigening, is een vorm van onderliggend of onbewust racisme. Het is een vorm van onderdrukking die niet altijd direct wordt herkend. Het betreft onder andere het belachelijk maken van bijvoorbeeld religie, leefstijl, eetcultuur en uiterlijk. Maar het kan ook gaan om het toe-eigenen van culturele uitingen voor eigen gewin, zonder de gemeenschappen tot wie de cultuur behoort, te laten delen in de winsten.

Bron: [Asian Raisins](#)

Colorisme

Vooroordelen binnen en tussen groepen ten gunste van een lichtere huidskleur – wat de feministische auteur Alice Walker 'colorisme' noemt – is een wereldwijde culturele praktijk. Colorisme is ontstaan in de Europese koloniale en imperiale geschiedenis. De nalatenschap ervan is duidelijk zichtbaar op plekken als de televisie- en filmindustrie, die er de voorkeur aan geven om mensen met een lichte huidskleur te casten, maar komt ook in interpersoonlijke relaties en in de privésfeer voor.

Bron: [Learning For Justice](#)

Deadname

De naam die een transgender persoon bij de geboorte heeft gekregen en niet meer gebruikt wanneer deze in (sociale) transitie is gegaan.

Dekolonisatie

Staatkundige dekolonisatie is wanneer voormalige kolonies hun zelfstandigheid terugnemen en tot zelfbestuur komen na (voornamelijk Europese) bezetting. Culturele dekolonisatie is het proces waarbij koloniale denkpatronen over geschiedenis, wetenschap en cultuur worden teruggedrongen.

Diversiteit

Diversiteit verwijst naar het bestaan van variaties van verschillende kenmerken in een groep mensen. Deze kenmerken kunnen alles zijn wat ons uniek maakt, zoals onze cognitieve vaardigheden en persoonlijkheidskenmerken, gecombineerd met de dingen die onze identiteit bepalen (bijvoorbeeld ras, leeftijd, geslacht, religie, seksuele geaardheid, culturele achtergrond).

Gepaste zorgvuldigheid (ook wel Due Diligence)

Due Diligence is de zorg die een persoon neemt om schade aan andere personen of hun eigendommen te voorkomen. In de context van verantwoordelijkheid in een productieketen komt het er op neer dat bedrijven alles in werk moeten stellen om de risico's op uitbuiting, mensenrechtenschendingen en schade aan het milieu in hun productieketens te identificeren, voorkomen en tegen te gaan.

Duurzaam/duurzaamheid

Duurzaam betekent onder meer dat iets geproduceerd wordt op een manier die het milieu zo min mogelijk belast. Letterlijk betekent het dat iets lang meegaat. In de context van het milieu, verwijst het naar de noodzaak om deze planeet zo lang mogelijk bewoonbaar te houden en houdt rekening met de eindigheid van de grondstoffen die wij nodig hebben om te leven.

Ecofeminisme

Ecologisch feminisme of “Ecofeminisme” beschouwt genderongelijkheid als de hoofdoorzaak van de huidige klimaatcrisis. Deze filosofie legt belangrijke verbanden tussen de behandeling van vrouwen, mensen van kleur en gemarginaliseerde gemeenschappen enerzijds en de aarde anderzijds.

Essentialisme

Het essentialisme is een filosofische theorie die stelt dat iedere entiteit wordt gedefinieerd door een aantal noodzakelijke eigenschappen. Gender-essentialisme, dat lang in diskrediet is gebracht door psychologen, is een theorie die stelt dat mannen en vrouwen fundamenteel verschillend zijn vanwege hun biologie. Gender-essentialisme is verantwoordelijk voor genderstereotypen over mannen en vrouwen, zoals het idee dat mannen agressief moeten zijn terwijl vrouwen verzorgers moeten zijn, en wordt gebruikt om sociale kwesties zoals seksisme en de loonkloof tussen mannen en vrouwen te rechtvaardigen. Er bestaat ook raciaal essentialisme. Dat is de overtuiging dat raciale groepen discrete genetische categorieën vormen; dat mensen van dezelfde raciale categorie biogenetisch vergelijkbaar zijn; en dat verschillende rassen fundamenteel verschillend zijn.

Etniciteit

Etniciteit verwijst naar de gedeelde sociale, culturele of historische ervaringen of identiteit van een groep mensen. Deze identiteit kan ontleend worden aan factoren als een gedeelde nationaliteit, overeenkomsten in religie en taal, gedeelde fysieke kenmerken, een gezamenlijke geschiedenis en gedeelde normen en waarden. Etniciteit is dus geen biologische categorie maar een sociaal-cultureel construct dat mensen indeelt op basis van hun achtergrond en culturele kenmerken. In Nederland wordt het begrip etnisch vaak beperkt tot de identiteit van gemarginaliseerde niet-witte groepen, maar iedereen heeft een etnische identiteit.

Eurocentrisme

Eurocentrisme (ook wel Eurocentriciteit of Westers-centrisme) is een wereldbeeld dat gericht is op de Europese beschaving waarbij het idee bestaat dat Europese concepten fundamenteel verschillend en beter zijn dan die van andere culturen.

Extractivisme

Een politiek, economisch, juridisch en cultureel systeem dat ontginning en uitbuiting van grondstoffen in het mondiale Zuiden toelaat. Extractivisme bestaat uit het direct uit de natuurlijke omgeving halen van natuurlijke hulpbronnen die niet of slechts weinig, langzaam, moeizaam of kostbaar worden hernieuwd. Wat gewonnen wordt, kunnen mineralen of materialen zijn, levende organismen of energiebronnen. Deze vorm van industriële exploitatie van de natuur is de bron van veel conflicten tussen bevolkingsgroepen/milieuorganisaties en (internationale) bedrijven.

Bron: Catapa vzw

Fallocentrisme

Fallocentrisme is de ideologie dat de fallus, het mannelijk geslachtsorgaan, het centrale element is in de organisatie van de sociale wereld. Fallocentrisme is geanalyseerd in literaire kritiek, psychoanalyse en psychologie, taalkunde, geneeskunde en gezondheidszorg, en filosofie.

Femicide

Femicide, zo noemen feministen het als een vrouw door haar partner vermoord wordt, maar het woord staat nog niet in de Dikke Van Dale. Femicide is dus een politieke term. Het is een term die erkent dat gender een rol speelt in of je leeft of sterft in een gewelddadige relatie. In andere landen wordt femicide ook gebruikt buiten de context van partnerdoding, met als definitie 'moord op vrouwen vanwege het vrouw zijn'. De term roept veel discussie op.

Bron: 'Femicide: Tot de dood ons scheidt' - Tessel ten Zwaaghe

Feminisme

Feminisme is de verzamelnaam voor maatschappelijke en politieke stromingen of bewegingen die ongelijke verhoudingen tussen verschillende genders kritisch bekijken en streven naar de emancipatie van vrouwen en andere gemarginaliseerde genders. Met een feministische blik of lens ergens naar kijken, betekent dat problemen worden bekeken met aandacht voor gender.

Bron: Atria

Feministische economie

Ongelijkheid zit verankerd in onze economische systemen, die we over de hele wereld hanteren. Economen begonnen in de jaren '60 met feministische theorieën te gebruiken om deze ongelijkheid niet alleen in kaart te brengen, maar ook om een nieuwe economische visie te ontwikkelen. Deze visie die de wereld eerlijker en gelijkwaardiger maakt, werd feministische economie genoemd. Het welzijn van mensen en de aarde staat hierin veel centraler. Waar huidige modellen nog vaak gebaseerd zijn op o.a. de mythe van onuitputtelijke resources, eeuwigdurende groei, en uitbuiting van betaalde en onbetaalde arbeidskrachten, zet een feministische economie het welzijn van mens en milieu centraal. Ook is er meer aandacht voor de waarde van onbetaalde arbeid.

Gaslighting

Gaslighting is een vorm van psychologische manipulatie waarmee de pleger (bewust of onbewust) het slachtoffer ondermijnt in zijn/haar/hun herinneringen, percepties en oordelingsvermogen. Gaslighten gebeurt niet alleen in romantische relaties, maar komt ook voor in de politiek, bij vrienden en familie of door medici. Gemarginaliseerde groepen, zoals vrouwen en mensen van kleur, zijn vaker slachtoffer van gaslighting, omdat er vooroordelen bestaan over deze groep, waarbij hun gevoelens worden geminimaliseerd, gebagatelliseerd of ontkend. Een voorbeeld hiervan is 'jullie vrouwen zijn altijd zo gevoelig' of 'het zal allemaal wel in je hoofd zitten'.

Gatekeeping

Gatekeeping gebeurt als iemand het op zich neemt om te beslissen wie er wel of geen toegang of rechten heeft tot een gemeenschap of identiteit. Dit is een praktijk die een hiërarchie van macht binnen de gemeenschap vormt en anderen uitsluit. Een voorbeeld hiervan is als een biseksuele vrouw met een cishetero man gaat, zij niet altijd wordt geaccepteerd als deel van de LHBTI-gemeenschap. Hierdoor worden leden van een al gemarginaliseerde gemeenschap verder gemarginaliseerd.

Gemarginaliseerde groepen (te gebruiken in plaats van minderheidsgroepen)

Deze term wordt toegepast op groepen die niet dezelfde kansen hebben, door factoren die buiten hun macht vallen, als andere groepen in de samenleving. Vaak krijgen zij ook te maken met sociale uitsluiting. We gebruiken gemarginaliseerde groepen in plaats van minderheidsgroepen omdat gemarginaliseerde groepen fysiek niet altijd in de minderheid zijn, en omdat marginalisatie het systeem benoemt dat ongelijkheid in stand houdt.

Genderneutraliteit

Genderneutraal betekent dat mensen van alle genders als gelijkwaardig worden behandeld en dat het verschil tussen hen geen onrechtvaardigheid creëert. Dit betekent dus ook gelijkwaardigheid tussen cisgender- en transgender personen. Een voorbeeld hiervan is genderneutraal taalgebruik, wat steeds vaker wordt toegepast in bijvoorbeeld het openbaar vervoer: 'beste reizigers', in plaats van, 'dames en heren'.

Genderrollen

Een genderrol is een reeks gedragsnormen, zoals hoe iemand verwacht wordt zich te gedragen of te kleden, die gebaseerd zijn op ons toegewezen geslacht. Elke samenleving heeft een eigen geslachtssysteem, waarvan de componenten en werkingen verschillen. Een voorbeeld is het idee dat vrouwen worden verwacht zich beleefd te gedragen en zich vrouwelijk kleden, en mannen sterk en agressief zijn.

Gender

De eigenschappen, gedragingen en rolpatronen die cultureel bepaald zijn voor elk sekse. Het gaat dus over de sociale en culturele en psychologische kenmerken van gender, bijvoorbeeld dat de kleur blauw bij jongens hoort en de kleur roze bij meisjes. De begrippen sekse, geslacht en gender worden vaak door elkaar gebruikt, maar dat is niet correct. Sekse en geslacht verwijzen eigenlijk naar lichamelijke kenmerken.

Genderdiversiteit

Genderdiversiteit gaat over de verschillen in gender tussen mensen.

Genderdysforie

Mensen met genderdysforie hebben een sterk gevoel van onvrede met het geslacht waarmee ze geboren en opgegroeid zijn. Zij kunnen het gevoel hebben dat het gender niet past bij hoe zij zich voelen of willen uiten. Sommigen hebben hier zo veel last van, dat het kan leiden tot bijvoorbeeld depressieve klachten of angst.

Bron: [Universitair Medisch Centrum Groningen](#)

Genderexpressie

De manier waarop mensen hun genderidentiteit aan de buitenwereld laten zien, door bijvoorbeeld kledingstijl, gedrag of lichaamstaal. Hoe iemand zich presenteert aan anderen kan overeenkomen met hun sekse of genderidentiteit, maar dat hoeft niet per se. Genderexpressie kan ook wisselen in verschillende sociale contexten, dat heeft vaak te maken met hoe comfortabel iemand zich voelt in een omgeving.

Bron: [Nederlands Jeugdinstituut](#)

Gendergerelateerd geweld

Gendergerelateerd geweld is een overkoepelende term waaronder veel vormen van geweld vallen, zoals partnergeweld en seksueel geweld. Vrouwen zijn disproportioneel vaak het slachtoffer van gendergerelateerd geweld, maar mannen en transgender personen kunnen ook slachtoffer worden van geweld vanwege hun geslacht of genderexpressie.

Bron: [Atria](#)

Gender-gedesaggreerde data

Data uitgesplitst naar geslacht en verdere intersectionele identiteitskenmerken (bijv. leeftijd, etniciteit, gaardheid etc.). Gender-gedesaggreerde data worden doorgaans ingezet voor het uitvoeren van genderanalyses en geven een beeld van hoe bepaalde acties uitwerken op verschillende identiteitskenmerken.

Gender-responsief

Verwijst naar een aanpak waarbij rekening wordt gehouden met de bestaande gendernormen, -rollen en relaties in een maatschappij.

Gender transformatief

Verwijst naar het aanpakken en hervormen van de grondoorzaken van genderongelijkheid en ongelijke machtsverhoudingen. Deze aanpak richt zich op het tegengaan van de onderliggende oorzaken van genderongelijkheid en op strategieën om bestaande gendernormen te veranderen.

Geïnternaliseerde misogynie/racisme/homofobie

Wanneer iemand externe negatieve ideeën over diens identiteit als waarheid aanneemt en ook op zichzelf gaat betrekken. Bijvoorbeeld: vrouwen uit een gemeenschap die getroffen worden door de negatieve gevolgen van grootschalige landbouw, kennen vaak niet hun eigen kracht om op te staan voor hun rechten. Pas na trainingen en vele gesprekken breken ze door de vooroordelen heen en benutten ze hun kracht. Hetzelfde kan gelden voor bijvoorbeeld mensen van kleur en mensen binnen de LHBTI+ gemeenschap.

Giftige mannelijkheid (ook wel toxic masculinity)

De schadelijke, aangeleerde culturele normen en waarden rondom mannelijkheid die een stereotiep beeld weergeven waarin mannen zich dominant opstellen, wat kan leiden tot seksueel overschrijdend of zelfs gewelddadig gedrag.

Bron: Holistik

Glazen plafond

Het glazen plafond is een metafoor voor de onzichtbare barrière die het doorstromen van vrouwen en etnische minderheden naar topfuncties binnen bedrijven en overheden belemmert door gedragsvooroordelen en organisatorische vooroordelen. De term 'glazen plafond' wordt gebruikt omdat vrouwen de topfunctie kunnen zien, maar er net niet bij kunnen en hierdoor dus kansen op promoties en vooruitgang mislopen.

Golven (feministische)

Als we het hebben over de verschillende feministische speerpunten die in verschillende periodes centraal stonden, spreken we vaak van feministische golven. Zo wordt er met de eerste feministische golf vaak de strijd om vrouwenkiesrecht in Nederland bedoeld, draaide de tweede feministische golf om burgerrechten en reproductieve rechten en had de derde golf intersectionaliteit en diversiteit hoger in het vaandel staan. Het spreken over feminisme in golven wordt bekritiseerd omdat feminisme over de hele wereld helemaal niet volgens diezelfde golven is verlopen. 'De eerste feministische golf' is een bewoording die Europa en Noord-Amerika centraal stelt, want feminisme in landen in het globale Zuiden verliep niet in dezelfde tijdsperiode en had niet dezelfde prioriteiten.

Gender-gedesaggreerde data

Data uitgesplitst naar geslacht en verdere identiteitskenmerken (bijv. leeftijd, etniciteit, geaardheid etc.). Gender-gedesaggreerde data worden doorgaans ingezet voor het uitvoeren van genderanalyses en geeft een beeld van hoe bepaalde acties uitwerken op verschillende identiteitskenmerken.

Gender-responsief

Verwijst naar een aanpak waarbij rekening wordt gehouden met de bestaande gendernormen, -rollen en relaties in een maatschappij.

Greenwashing

Als bedrijven of organisaties zich meer maatschappelijk verantwoordelijk voordoen dan dat zij daadwerkelijk zijn. Dit kan zowel bewust als onbewust zijn, bijvoorbeeld als een bedrijf geld geeft aan een milieuorganisatie terwijl de kernactiviteit erg vervuilend is.

Heteronormativiteit

Het concept van heteronormativiteit houdt in dat heteroseksualiteit het ideaal vormt voor de maatschappij, en dat de maatschappij hierop is ingericht. Als gevolg hiervan gelden niet-heteronormatieve gedragingen als 'afwijkend' van dit ideaal en worden mensen hierom gediscrimineerd. Het gaat er hierbij niet om dat de seksualiteit zelf de norm is, maar dat de maatschappij zo is ingericht dat mensen worden geacht en gedwongen te voldoen aan een heteroseksueel ideaalbeeld. Die normalisering en institutionalisering van heteronormativiteit komt op verschillende vlakken in de maatschappij voor, zoals in wetgeving, media, opvoeding en scholing.

Bron: De Ambrassade

Human Rights Based Approach

Een Human Rights Based Approach heeft als doel een betere en duurzamere ontwikkeling te realiseren door de ongelijkheden, discriminerende praktijken en onrechtvaardige machtsverhoudingen te analyseren die vaak de kern vormen van ontwikkelingsproblemen. Het fundamentele principe achter de Human Rights Based Approach is dat armoede een schending van mensenrechten is, dat wordt veroorzaakt door structurele problemen. Als je deze problemen aanpakt door middel van noodhulp, pak je eigenlijk alleen de symptomen van de problematiek aan.

Intersekse persoon (te gebruiken in plaats van hermafrodit)

Intersekse personen zijn geboren met mannelijke en vrouwelijke geslachtskenmerken, chromosomen of genen. De meest voorkomende vorm van intersekse is het androgeenongevoeligheidssyndroom (AOS), waarbij een persoon wordt geboren met XY-chromosomen en niet-functionerende testes in de onderbuik. Vroeger werden intersekse personen aangezet tot operatie, of zonder consent geopereerd, om te kiezen tussen een mannelijk of vrouwelijk geslachtsdeel, maar tegenwoordig worden geslachtskenmerken die buiten deze verdeling vallen meer geaccepteerd. Wetgeving om deze gang van zaken tegen te gaan is nog steeds niet afgerond.

Bron: Sense.info

Intersectionaliteit

Intersectionaliteit is een sociologisch denkkader die de verschillende vormen van ongelijkheid die een persoon kan ervaren op grond van diens sociale identiteit, belicht. Factoren die deze sociale identiteit kunnen beïnvloeden zijn gender, nationaliteit, etniciteit, klasse, religie, leeftijd, seksualiteit, legale status etc. Deze factoren staan niet los van elkaar en versterken elkaar, waardoor unieke ervaringen van discriminatie ontstaan. De term is bedacht door Kimberlé Crenshaw in haar paper 'Mapping the Margins'. Het is een progressieve kijk op maatschappelijke ongelijkheden die deze bij de kern wil aanpakken, door te erkennen dat ongelijkheid vele vormen heeft die met elkaar verweven kunnen zijn.

Bron: RoSa vzw

Inclusiviteit

De praktijk of het beleid om gelijke toegang tot kansen en middelen te bieden aan mensen die anders zouden worden uitgesloten of gemarginaliseerd, zoals mensen die niet kunnen lezen en/of schrijven, een andere taal spreken of mensen die tot gemarginaliseerde groepen behoren.

Inheems (te gebruiken in plaats van aboriginal of indiaan)

Een inheemse bevolking is de groep mensen die tot een land behoren door geboorte, de niet-geïmmigreerde inwoners van een land. Niet iedereen vindt de term 'Inheems' prettig en sommige mensen worden liever 'oorspronkelijke bewoners' genoemd. Het is altijd beter om te refereren naar een specifiek volk, in plaats van 'Inheems' als verzamelnaam te gebruiken.

Institutioneel racisme

Institutioneel racisme is racisme dat bevolkingsgroepen systematisch uitsluit, marginaliseert en discrimineert door geschreven en ongeschreven regels van instituties (alle organisaties en structuren binnen de samenleving) of organisaties. Dit leidt tot ongelijke behandeling op basis van afkomst, etniciteit of religie. Institutioneel racisme kan zowel opzettelijk als onopzettelijk voorkomen.

IMVO

Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen. IMVO richtlijnen zijn richtlijnen en normen voor ondernemers die internationaal zaken doen, waarbij ondernemers de verantwoordelijkheid nemen voor de effecten die hun bedrijfsactiviteiten hebben op de omgeving. Hierbij wordt er rekening gehouden met mens, dier en milieu. Een maatschappelijk verantwoorde onderneming is dus een die zich inzet om alle aspecten van de productieketen eerlijk en duurzaam te maken.

Bron: ActionAid

Islamofobie

Islamofobie is het vormen van een negatieve, generaliserende en essentialistische definitie van islam die leidt tot het maken van een onderscheid tussen niet-moslims en moslims. De term wordt gelinkt aan haat of vooroordelen jegens en discriminatie van moslims. Deze discriminatie kan bestaan uit uitsluiting, discriminatie op de arbeidsmarkt, werkvloer en in het onderwijs, en kan ook leiden tot verbaal en fysiek geweld gericht tegen moslims.

Bron: Meld Islamofobie

Just energy transition (energy)

Het concept van “rechtvaardige transitie” bestaat al sinds de jaren 1980, toen het werd gebruikt in een beweging door Amerikaanse vakbonden om werknemers te beschermen die werden getroffen door nieuwe regels voor water- en luchtverontreiniging. In de afgelopen jaren heeft het concept aan populariteit gewonnen met betrekking tot het behalen van klimaatdoelstellingen. Op dit moment lijden vele gemeenschappen onder de drang van het Westen naar ‘duurzame’ energie en minder uitstoot. Een just energy transition streeft ernaar dat dat deze energietransitie op een eerlijke manier gebeurt, voor iedereen in de keten. De Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) definieert het als volgt: “De economie vergroenen op een manier die zo eerlijk en inclusief mogelijk is voor alle betrokkenen, fatsoenlijke banen creëren en niemand aan zijn lot overlaten.”

Bron: [United Nations Development Programme](#)

Kapitalisme

Het kapitalisme is een economisch systeem waarin kapitaal en goederen worden gecontroleerd en beheerd door particulieren met als doel om winst te behalen. De productie van goederen en diensten is gebaseerd op vraag en aanbod van de gehele markt. In kapitalistische samenlevingen is sterke economische groei essentieel.

Klimaatverandering

Klimaatverandering is een verandering in de wereldwijde of regionale klimaatpatronen die sinds de Industriële Revolutie plaatsvindt als gevolg van de toenemende hoeveelheid broeikasgassen in de atmosfeer. Die broeikasgassen komen door het stijgende gebruik van fossiele brandstoffen en door de uitstoot van methaan door vee. De temperatuur stijgt de laatste decennia steeds sneller, wat ernstige gevolgen heeft voor zowel mens als natuur.

Bron: Milieudefensie

Klimaatrechtvaardigheid

Wereldwijd worden mensen niet in dezelfde mate getroffen door klimaatverandering. Mensen in het mondiale Zuiden worden het hardst getroffen, terwijl zij niet verantwoordelijk zijn voor de opwarming van de aarde. Klimaatrechtvaardigheid is in feite precies wat het woord zegt: de klimaatcrisis moet op een eerlijke manier worden aangepakt. De klimaatcrisis hangt onmiskenbaar samen met andere vormen van onrecht en er is een bredere aanpak van de klimaatcrisis nodig om tot een echte structurele oplossing te komen.

Bron: Greenpeace

Klimaatracisme

Klimaatverandering en racisme zijn twee van de grootste uitdagingen van de 21e eeuw. Ze zijn ook sterk met elkaar verweven. Er is een grote kloof tussen wie klimaatverandering heeft veroorzaakt en wie er de gevolgen van ondervindt. Mensen van kleur in het mondiale Zuiden zijn degenen die het meest zullen worden getroffen door de klimaatcrisis, ook al is hun ecologische voetafdruk over het algemeen erg laag. Soortgelijke raciale scheidslijnen bestaan ook binnen naties, als gevolg van diepgaande structurele ongelijkheden die zijn ontstaan door een lange erfenis van ongelijke machtsverhoudingen.

Bron: BBC

Kolonialisme

Kolonialisme is het bezetten en uitbuiten van (overzeese) gebieden door vestiging van de overheerser. Politieke overheersing, sociale en economische uitbuiting van de lokale bevolking staan hierbij centraal. Daarnaast werkt kolonialisme vandaag de dag door in beeldvorming, taal, cultuur en religie.

Bron: Tropenmuseum

Landroof

Landroof is het ontzeggen van toegang tot grond voor lokale gemeenschappen door veelal internationale bedrijven. Een voorbeeld van landroof is palmolie plantages in Guatemala die grond overnemen met (vaak kleine) of zonder financiële vergoeding. Landroof kan plaatsvinden binnen en buiten de wet, omdat in sommige landen vrouwen bijvoorbeeld wettelijk geen land mogen bezitten of omdat gebruiksrecht door de lokale bevolking niet goed is vastgelegd. Ook bij het behalen van Net Zero doelstellingen van grote multinationals, die het planten van bomen gebruiken ter compensatie van hun uitstoot, is er risico op landroof. Dit benadrukt de noodzaak voor klimaatrechtvaardigheid.

LGBTQIA2S+

Een afkorting die refereert naar de queer gemeenschap. De letters staan voor Lesbian, Gay, Bisexual, Trans, Queer, Intersex, Asexual, Two-Spirit (genderidentiteit die voorkomt in inheemse gemeenschappen in verschillende landen) en +, voor alle andere labels die er bestaan onder de paraplueterm queer.

Loonkloof

De loonkloof is het verschil tussen het gemiddeld bruto uurloon van alle in loondienst werkende mannen en het gemiddeld bruto uurloon van alle in loondienst werkende vrouwen in Nederland. Dat betekent dat vrouwen heel veel geld mislopen.

Bron: WOMEN Inc.

Luisteren naar

(te gebruiken in plaats van: Een stem geven aan, een podium bieden aan, een gezicht geven aan)

Een meer gelijkwaardige manier om te duiden op het samenwerken van mensen met privilege en gemarginaliseerde mensen. Termen als 'een stem geven aan' vergroten de bestaande machtsverhouding en pretenderen dat gemarginaliseerde mensen zelf geen stem hebben. Dat staat haaks op de overtuiging dat gemarginaliseerde groepen zelf het beste weten en kunnen verwoorden waar zij behoefte aan hebben.

Kolonialisme

Kolonialisme is het bezetten en uitbuiten van (overzeese) gebieden door vestiging van de overheerser. Politieke overheersing, sociale en economische uitbuiting van de lokale bevolking staan hierbij centraal. Daarnaast werkt kolonialisme vandaag de dag door in beeldvorming, taal, cultuur en religie.

Bron: Tropenmuseum

Male gaze

De male gaze is de blik van de man. Dat refereert natuurlijk niet naar een willekeurige man die uit zijn ogen kijkt, maar naar het perspectief van de man en hoe dat het wereldbeeld van de wereld bepaalt. De term 'male gaze' werd voor het eerst genoemd in een essay van filmwetenschapper Laura Mulvey in de jaren zeventig. Mulvey bekeek ontzettend veel Hollywoodproducties en haar viel iets op: vrouwen, of liever gezegd hun lichamen, werden altijd op een bepaalde manier in beeld gebracht. Zo zoomde de camera in op specifieke lichaamsdelen (borsten of billen) of ging de camera langs het lichaam van de vrouw omhoog. Dit is wat Mulvey de 'male gaze' noemde. Daarmee bedoelde ze dat films gemaakt werden vanuit de blik van de man. Dat wil zeggen: vrouwen zijn in films objecten die door de blik van de camera bestudeerd worden. De man is dus de kijker en de vrouw de bekeken.

Bron: Vileine

Mansplaining

Mansplaining is wanneer mannen dingen uitleggen aan vrouwen en gemarginaliseerde genders die ze waarschijnlijk al weten. Volgens feministische schrijfster Rebecca Solnit is mansplaining een kruising tussen overmoed en onwetendheid, met een stukje gender erin.

Bron: 'Men Explain Things to Me' – Rebecca Solnit

Mondiale Noorden / mondiale Zuiden (te gebruiken in plaats van: Westen/Niet-Westen, Ontwikkelde en Ontwikkelingslanden, Eerste en Derde wereld)

Ontwikkelings- of derdewereldlanden zijn termen die niet meer gebruikt worden. Een alternatief dat je regelmatig hoort is 'Global South', of 'mondiale Zuiden', in 1969 geïntroduceerd door de Amerikaanse schrijver en activist Carl Preston Oglesby. Met als aanleiding de Vietnam-oorlog omschreef hij in een opinietijdschrift de dominantie van de VS over het 'mondiale Zuiden'. De term lijkt neutraler, maar wekt ook verwarring, want het gaat niet over het geografische zuiden. Een land als Indonesië wordt er immers wel toe gerekend, maar Australië niet. De Wikipedia-pagina over 'Global South' begint met 'niet te verwarren met Zuidelijk Halfrond'. Daarom is er nog wat discussie over de term. Het beste is om te benoemen over welke landen je het hebt, zoals Sub-Sahara Afrika, Latijns-Amerika etc. Een goede term om dergelijke landen samen te nemen is er (nog) niet.

Microagressie

Subtiële verbale of non-verbale uitingen die gebaseerd zijn op impliciete aannames die als kwetsend of beledigend kunnen worden ervaren en vaak worden weggewuifd als iets kleins. Micro agressie is een term die wordt gebruikt voor alledaagse verbale, gedrags- of milieubeledigingen, opzettelijk of onopzettelijk, waarmee een vijandige, denigrerende of negatieve houding tegenover gestigmatiseerde of cultureel gemarginaliseerde groepen wordt gecommuniceerd. De term wordt bekritiseerd omdat het de agressie portretteert als iets kleins. Bij een slecht geparkeerde auto, bijvoorbeeld, zullen sommigen opmerken dat het een vrouw moet zijn geweest die zo parkeerde. Ook complimenten met een racistische ondertoon behoren tot microagressies, zoals, 'wat ben jij knap, voor een Zwarte vrouw'.

Migratieachtergrond

Er wordt van mensen met een migratieachtergrond gesproken als tenminste een ouder in het buitenland is geboren. Er wordt onderscheid gemaakt tussen personen die zelf in het buitenland zijn geboren (eerste generatie) en personen die in Nederland zijn geboren (tweede generatie).

Stigmatiserende en stereotiepe categorieën zoals 'westers' en 'niet-westers' waren ooit bedacht om integratie te meten en zijn daarna op allerlei andere beleidsterreinen toegepast. Deze categorieën verdwijnen langzamerhand.
Bron: OneWorld

Mitigatie

Over het algemeen betekent dit een verzachting of vermindering van iets, maar het woord wordt vaak in verband gebracht met het veranderende klimaat. In dat geval, worden er maatregelen bedoeld die een verdere klimaatverandering verminderen of tegengaan, zoals bijvoorbeeld minder broeikasgassen uitstoten.

Misogynie/vrouwenhaat

Haat jegens vrouwen. Misogynie kan een persoonlijke houding zijn, wat heel nadrukkelijk en open kan zijn door middel van verbaal en non-verbaal geweld maar kan ook meer subtiel zijn. Dit werkt ook door in onbewuste vooroordelen, zoals het idee dat vrouwen minder geschikt zijn in leidinggevende functies.

Misogynoir

Haat, minachting en discriminatie jegens Zwarte vrouwen wordt 'misogynoir' genoemd. Dat woord is een samentrekking van 'misogynie' (de haat tegen en afkeer van vrouwen) en 'noir' (Frans voor 'zwart'). De term is bedacht door activiste en schrijfster Moya Bailey.
Bron: OneWorld

Neurodiversiteit

Neurodiversiteit gaat ervan uit dat mensen die neurodivergent zijn (bijv. mensen met AD(H)D of autisme) een andere bedrading hebben in hun hersenen. Dit maakt ze anders dan neurotypische mensen, maar nadrukkelijk niet 'minderwaardig' of 'ziek'.

Bron: NVA, autisme.nl

Non-binair persoon

Een genderidentiteit die niet (enkel of helemaal) man of vrouw is en dus buiten de binaire gendercategorie valt. Een non-binair persoon is dus iemand die zich niet thuis voelt in de binaire gendercategorieën man of vrouw en zich beter voelt bij een andere, niet-binaire, genderidentiteit. We gebruiken non-binair hier als een paraplubegrip voor een verzameling aan genderidentiteiten die niet (enkel of helemaal) man of vrouw zijn. Sommige non-binaire personen identificeren zich ook als transgender, anderen niet.

Bron: Christina Richards

Othering

Othering is een fenomeen waarbij sommige individuen of groepen worden gedefinieerd en bestempeld als niet passend binnen de normen van een sociale groep. Het is een effect dat van invloed is op hoe mensen degenen waarnemen en behandelen die worden gezien als onderdeel van de in-groep versus degenen die worden gezien als onderdeel van de out-groep. Othering omvat ook het toekennen van negatieve kenmerken aan mensen of groepen die hen onderscheiden van de sociale groep die als normatief wordt gezien.

Ontheemden

Iemand die op de vlucht is in eigen land wordt ontheemd genoemd. Ontheemden zijn de grootste groep binnen het totale aantal mensen dat gedwongen heeft moeten vluchten. Vaak gelden dezelfde redenen om op de vlucht te slaan als vluchtelingen, maar ontheemden blijven wettelijk onder de bescherming van hun eigen overheid, ook als die overheid medeverantwoordelijk is voor de oorzaak om te vluchten. Ontheemden zijn daardoor extra kwetsbaar, omdat zij niet worden beschermd door het internationale recht.

Bron: UNCHR

Patriarchaat

Het patriarchaat kan worden gedefinieerd als de mannelijke controle over machtsposities en economische hulpbronnen in combinatie met de fysieke, psychologische en seksuele onderwerping van vrouwen.

Bron: Humanistisch Verbond

Pinkwashing

Pinkwashing is het presenteren van een roze agenda als rookgordijn, waardoor een andere rechtenschending aan het zicht wordt onttrokken. Anders dan bij witwassen en greenwashing, worden bij pinkwashing de rechten van vrouwen en de LHBT-gemeenschap ingezet. Pinkwashing is ook wel het toe-eigenen van progressieve seksuele en feministische verworvenheden voor een nationalistische agenda. Een voorbeeld hiervan is dat grote bedrijven tijdens de Pride maand vaak nieuwe producten lanceren met een regenboogvlag erin verwerkt, zonder dat de LHBT-gemeenschap hierbij betrokken was of van profiteert.

Bron: OneWorld

Privilege

Een bijzonder recht of voorrecht van een bepaalde persoon of groep personen. Zo hebben bijvoorbeeld mannen en witte mensen privileges die vrouwen, non-binaire mensen en mensen van kleur niet hebben. Wit privilege wordt vaak omschreven als een onzichtbare kracht: een aantal voordelen waar je je nauwelijks bewust van bent. Het is goed om hierover in te gesprek te gaan en te blijven zodat iedereen zich bewust is van eigen privileges en daar bewust mee om gaat.

Queer

De letterlijke betekenis van queer is 'vreemd'. Queer staat voor een brede genderidentiteit of seksuele identiteit. Mensen die zichzelf geen seksuele identiteit of vaststaand gender toekennen of dit afwijzen, noemen zichzelf vaak queer. Queer is een paraplueterm: Alle personen van de LGBTQIA2S+ gemeenschap kunnen zichzelf ook queer noemen.

Racisme

Racisme is elke praktijk die, al dan niet opzettelijk, een raciale of etnische minderheid uitsluit van de rechten, mogelijkheden en verantwoordelijkheden waarover de meerderheid wel beschikt. Racisme gaat uit van het idee dat mensen op basis van ras te onderscheiden zijn, met daaraan gerelateerde karaktereigenschappen, fysieke en mentale capaciteiten. Hoewel ras geen biologisch feit is, verwijst het naar de indeling van mensen op basis van fysieke kenmerken zoals huidskleur waarbij het ene ras superieur gezien wordt aan andere rassen. Dit kan leiden tot vooroordelen en discriminatie, en tot ongelijke behandeling van bepaalde groepen.

Seksisme

Seksisme is het geheel aan vooroordelen, overtuigingen en stereotypen over mannen en vrouwen, en over de relatie tussen verschillende genders. Seksisme wijst op het geloof in een hiërarchische verhouding tussen genders, waarbij de ene groep als belangrijker of competenter wordt beschouwd dan de andere.

Bron: RoSa vzw

Seksuele objectificatie

Bij seksuele objectificatie wordt iemand als lustobject beschouwd door een ander die op genot uit is: alleen iemands fysieke aantrekkelijkheid worden gezien. Seksuele objectificatie, in het bijzonder de seksuele objectificering van vrouwen, is een belangrijk onderwerp in het feminisme.

Stereotypering

Stereotypering betekent een overdreven beeld geven van kenmerken, eigenschappen en gedrag van een groep mensen dat vaak niet (volledig) overeenkomt met de werkelijkheid. In stereotypering en vooroordelen ligt vaak de oorzaak van discriminatie.

Bron: Atria

Slutshaming

Het neerkijken op of schaamte aanpraten van seksueel gedrag, voornamelijk bij vrouwen. Slutshaming komt voort uit een overtuiging dat iemands waarde samenhangt met diens seksuele gedrag.

Systeemverandering

Om duurzame verandering te kunnen bewerkstelligen is het belangrijk dat er langdurige veranderingen plaatsvinden op systeemniveau, in plaats van kleine elementen binnen het systeem te veranderen.

TERF

Een acroniem voor Trans-Exclusionary Radical Feminist. Iemand die zichzelf feminist noemt maar niet opkomt voor de rechten van trans personen en hen actief uitsluit.

Tot slaaf gemaakte (te gebruiken in plaats van slaaf)

Tot slaaf gemaakt wordt gebruikt om aan te geven dat niemand inherent een slaaf is, maar door middel van dwang en vaak geweld, tot slaaf is gemaakt. De term wordt vooral gebruikt voor mensen die uit Afrika door Europeanen gevangen werden genomen en vervolgens gedwongen werden om onder onmenselijke omstandigheden op koloniale plantages werk te verrichten. De term zelf verwijst naar verschillende vormen van onvrijheid. De voormalig veelgebruikte term 'slaaf' reduceerde de identiteit van een persoon tot iemands eigendom en erkende de menselijkheid van tot slaaf gemaakte mensen niet. Verder bleef de onderdrukker of machthebber, die een ander dwong werkzaamheden te verrichten, buiten beeld, waardoor niet genoeg wordt benadrukt dat er geen vrije keuze was. Dit geeft een vertekend beeld van de historische context.

Transgender personen (te gebruiken in plaats van Transgenders)

Een transgender persoon is iemand die een genderidentiteit en/of expressie heeft die niet overeenkomt met het biologische geslacht. Spreken over transgenders of transvrouwen, in plaats van trans personen of trans vrouwen, wekt de indruk dat er iets inherent anders is aan hen. Trans is een omschrijving van iemand, in plaats van diens volledige definitie, dus je gebruikt het als bijvoeglijk naamwoord: trans (gender) persoon.

Transfobie

Transfobie is een afkeer of vijandigheid tegenover transgender personen en kan zich uiten in bijvoorbeeld verbaal of fysiek geweld.

Verkrachtingscultuur (ook wel rape culture)

Verkrachtingscultuur is een cultuur waarin seksueel geweld en misbruik wordt genormaliseerd en gebagatelliseerd. In deze cultuur wordt seksueel geweld en misbruik geaccepteerd, verontschuldigd, uitgelaachen of niet genoeg bestreden door de samenleving als geheel.

Validisme

Validisme is de stigmatisering, marginalisering of discriminatie van iemand met een fysieke, geestelijke of verstandelijke functiebeperking, op grond van diens functionele of mentale status.

Bron: Neuroelfje

Victim blaming

Victim blaming betekent dat je de schuld (bewust of onbewust) van grensoverschrijdend gedrag niet bij de dader, maar bij het slachtoffer legt. Victim blaming kan zich uiten in het benoemen van het gedrag of de kledingwijze van het slachtoffer als aanstootgevend. Dit kan enorm belastend zijn voor het slachtoffer en kan leiden tot zelfverachting.

Bron: Margje Hoogland

Voornaamwoorden (ook wel pronouns)

Woorden die verwijzen naar personen, dingen of dieren, zonder ze bij de naam te noemen. Vaak verhult het voornaamwoord het gender van hetgeen je naar verwijst. Daarom is het respectvol om eerst te vragen welke voornaamwoorden een persoon gebruikt, voordat je diegene 'hij', 'zij' of 'die' noemt.

Vluchteling

Een vluchteling is iemand die zijn/haar/diens woongebied is ontvlucht uit vrees voor geweld en levensbedreigende situaties. De meeste vluchtelingen komen uit een gebied waar (een dreiging tot) oorlog is, of uit staten waar schendingen van mensenrechten plaatsvinden.

De definitie van een vluchteling is vastgelegd in het internationaal recht: het Vluchtelingenverdrag is gebaseerd is op het 'non-refoulement' principe, wat betekent dat een vluchteling niet terrugestuurd mag worden als die het land ontvlucht is vanwege gegronde vrees voor vervolging, zoals vanwege ras, nationaliteit, godsdienst, politieke overtuiging of omdat iemand deel uitmaakt van een bepaalde sociale groep.

Bron: UNHCR

Welvaartskloof

Een groot verschil in welvaart tussen arm en rijk. Dit kan bijvoorbeeld zijn binnen een land, maar ook tussen stad en platteland, of tussen verschillende bevolkingsgroepen.

Wit (persoon) (te gebruiken in plaats van blank)

Blank heeft voor veel mensen een negatieve en koloniale connotatie. Het woord werd vanaf de Gouden Eeuw gebruikt om onderscheid te maken tussen superieure en inferieure mensen/groepen, waarbij blank als neutraal en de standaard werd gezien. Dit werd ook vaak geassocieerd met het 'pure' of 'reine'. Wit is neutraler omdat het een kleur omschrijft, zoals zwart.

Bron: Anousha Nzume in 'Hallo witte mensen'

Wit feminisme

'Wit feminisme' is feminisme dat geen oog heeft voor andere belangen dan die van de eigen groep, en alleen focust op witte middenklassevrouwen. De tegenhanger is intersectioneel feminisme, waarbij alle ongelijkheden worden meegenomen in de strijd naar gelijkwaardigheid.

Witte redder complex (white-savior complex)

De term witte redder (complex) is een kritische beschrijving van een wit persoon die wordt afgeschilderd als de bevrijder of redder van een niet-wit persoon. Het patroon verwijst naar wanneer een wit persoon, vanuit een positie van superioriteit, probeert een persoon of gemeenschap van kleur te helpen of redden. De mensen met dit complex hebben de onderliggende overtuiging dat zij het beter weten of betere vaardigheden hebben bij het oplossen van een specifiek probleem dan de mensen die worden getroffen door het probleem, vaak mensen van kleur.

Bron: Colleen Murphy

Womanism

Womanism is een term die wordt gebruikt om te verwijzen naar de Zwarte vrouwenbeweging. Womanism centreert de ervaringen, bijdragen en inspanningen van Zwarte vrouwen in de vrouwenstrijd.

Woke

'Woke' is van oorsprong straattaal uit de jaren 30 om elkaar alert en 'wakker' te houden voor structureel racisme. Elkaar behoeden voor blinde vlekken voor racisme werd omschreven als 'stay woke'. Tegenwoordig wordt het woord 'woke' vooral gebruikt door rechts-conservatieven om mensen die zich bezighouden met identiteitspolitiek belachelijk te maken of te demoniseren.

Xenofobie

“Xenofobie is letterlijk ‘angst voor het onbekende’. De woordenboekdefinitie luidt: ‘Een angst of haat voor vreemdelingen of buitenlanders’. Volgens de VN-rapporteur racisme en xenofobie richt xenofobie zich op iedereen die als buitenlander wordt gezien, inclusief mensen die geboren zijn in het land waar ze wonen maar een migratieachtergrond hebben. Xenofobie is dan ook nauw verbonden met racisme, maar niet altijd hetzelfde: racisme gaat specifiek om etniciteit en huidskleur. Xenofobie kan in principe óók bestaan tussen mensen met dezelfde huidskleur (zoals Oost-Europeanen in Nederland, of Zimbabwaanse migranten in Zuid-Afrika).”

Bron: OneWorld

Zwart (te gebruiken in plaats van zwart)

Zwart is een identiteitscategorie met verschillende betekenissen in verschillende contexten, maar verwijst in het algemeen naar mensen van Afrikaanse afkomst. Met name door de inpsanningen van antiracisme bewegingen is Zwart een identiteitscategorie geworden waar veel mensen van Afrikaanse afkomst trots op zijn. Daarmee neemt men afstand van eerdere stereotypen waarmee Zwarte mensen worden geassocieerd. Gloria Wekker schreef dat Zwarte mensen die verandering willen brengen in de bestaande vooroordelen en streven naar gelijkheid, zichzelf vaak Zwart noemen in politieke en culturele zin in plaats van verwijzend naar huidskleur, dus ongeacht tint of ‘ras’.

4. Bronnen en verder lezen

- **‘Arbeidssegregatie’** – RoSa vzw
<https://rosavzw.be/nl/themas/arbeid/arbeidsdiscriminatie/segregatie>
- **‘Aseksuele mensen hebben geen libido (en nog vier misvattingen)’** – Esther Samuels
<https://www.oneworld.nl/lezen/seks-gender/lhbt/aseksuele-mensen-hebben-geen-libido-en-nog-vier-misvattingen/>
- **‘Beeldvorming en stereotypering’** – Atria
<https://atria.nl/nieuws-publicaties/beeldvorming-stereotypering/>
- **‘De loonkloof in Nederland’** – WOMEN Inc.
<https://www.womeninc.nl/knowledge/loonkloof-nederland>
- **‘Eerlijk en duurzaam zakendoen binnen en buiten Nederland’** – ActionAid
<https://actionaid.nl/ons-werk/themas/eerlijke-handel/eerlijk-zakendoen/imvo-wetgeving-in-nederland/>
- **‘Feminisme’** – Atria
<https://atria.nl/nieuws-publicaties/feminisme/>
- **‘Genderdiversiteit’** – de Ambrassade
<https://ambrassade.be/nl/toolbox-diversiteit/meer-weten-over/genderdiversiteit>
- **‘Gendergerelateerd geweld’** – Atria
<https://atria.nl/tag/gendergerelateerd-geweld/>
- **‘Giftige mannelijkheid’** – Holistik
<https://holistik.nl/giftige-mannelijkheid/>
- **‘Hallo witte mensen’** – Anousha Nzume
<https://www.onlinebibliotheek.nl/catalogus/409838934/hallo-witte-mensen-anousha-nzume>
- **‘Het nieuwe Actieplan beleidscoherentie voor ontwikkeling’** – Vice Versa
<https://viceversaonline.nl/2022/12/01/het-nieuwe-actieplan-beleidscoherentie-voor-ontwikkeling/>
- **‘Intersectionaliteit’** – RoSa vzw
<https://rosavzw.be/nl/themas/feminisme/intersectionaliteit>
- **‘Kanttekeningen: Male Gaze voor beginners’** – Winnie Hänschen
<https://vileine.com/2017/07/07/kanttekeningen-kijken-als-man/>
- **‘Klimaatrechtvaardigheid, wat betekent dat nou eigenlijk?’** – Greenpeace
<https://www.greenpeace.org/nl/klimaatverandering/48947/klimaatrechtvaardigheid/>
- **‘Mapping the Margins’** – Kimberle Crenshaw
<https://www.berkeleycitycollege.edu/slo/files/2021/05/Crenshaw-Mapping-the-Margins-Intersectionality-and-Vioence-against-WOC.pdf>
- **‘Men Explain Things to Me’** – Rebecca Solnit
<https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=ZGVmYXVsdGRvbWFpbXjxcndyMjEycnd8Z3g6Njk3ODdhMmU0ZTAwMzg0NQ>
- **‘Non-binary or genderqueer genders’** – Christina Richards e.a.
<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26753630/>
- **‘Notes on Partner Consent’** – Bran Frenner
<https://criticalresistance.org/wp-content/uploads/2014/05/Revolution-starts-at-home-zine.pdf>
- **‘Ontheemden’** – UNCHR
<https://www.unhcr.org/nl/wie-we-zijn/wie-we-helpen/ontheemden/>

- **‘Pinkwashing: een roze missie met een verborgen agenda’** – Lisa Peters
<https://www.oneworld.nl/lezen/seks-gender/lhbt/pinkwashing-een-roze-missie-met-een-verborgen-agenda/>
- **‘Seksisme’** – RoSa vzw
<https://rosavzw.be/nl/themas/geweld-en-seksuele-discriminatie/seksisme>
- **‘Stop met culturele toe-eigening en start met culturele waardering’** – Rui Jun
<https://asianraisins.nl/stop-met-culturele-toe-eigening-en-start-met-culturele-waardering/>
- **‘Victim Blaming’** – Margje Hoogland
<https://www.bedrock.nl/victim-blaming/>
- **‘Vluchtelingen’** – UNHCR
<https://www.unhcr.org/nl/wie-we-zijn/wie-we-helpen/vluchtelingen/>
- **‘Vreemdelingenhaat of ‘bezorgde burgers’: waar komt xenofobie vandaan?’** – Roxane Soudagar
<https://www.oneworld.nl/lezen/discriminatie/sociaal-onrecht/vreemdelingenhaat-of-bezorgde-burgers-waar-komt-xenofobie-vandaan/>
- **‘Waarom CATAPA meeloopt in de Klimaatmars’** – CATAPA
<https://catapa.be/nl/tag/extractivisme/>
- **‘Wat betekenen sekse en gender’** – Nederlands Jeugdinstituut
<https://www.nji.nl/seksualiteit-en-gender/wat-betekenen-sekse-en-gender>
- **‘Wat is de betekenseconomie’** – Betekenseconomie
<https://betekenseconomie.nl>
- **‘Wat is een intersekse persoon?’** – Sense.info
<https://sense.info/nl/je-lichaam/intersekse>
- **‘Wat is genderdysforie?’** – Universitair Medisch Centrum Groningen
<https://www.umcg.nl/-/genderdysforie>
- **‘Wat is islamofobie’** – Meld Islamofobie
<https://www.meldislamofobie.org/wat-is-islamofobie/>
- **‘Wat is klimaatverandering?’** – Milieudefensie
<https://milieudefensie.nl/wat-is-klimaatverandering#1--wat-is-klimaatverandering->
- **‘Wat is kolonialisme?’** – Tropenmuseum
<https://www.tropenmuseum.nl/nl/zien-en-doen/tentoonstellingen/onze-koloniale-erfenis/wat-kolonialisme>
- **‘Wat is validisme, en 5 voorbeelden hiervan’** – NeuroElfje
<https://neuroelfje.nl/activisme/validisme/wat-is-validisme/>
- **‘What is ‘Colorism?’** – David Knight
<https://www.learningforjustice.org/magazine/fall-2015/whats-colorism>
- **‘What is just transition? And why is it important?’** – United Nations Development Programme
<https://climatepromise.undp.org/news-and-stories/what-just-transition-and-why-it-important>
- **‘What is neurodiversity?’** – Harvard Health
<https://www.health.harvard.edu/blog/what-is-neurodiversity-202111232645n>
- **‘What is White Savior Complex - and why is it harmful?’** – Colleen Murphy
<https://www.health.com/mind-body/health-diversity-inclusion/white-savior-complex>
- **‘Why climate change is inherently racist’** – Jeremy Williams
<https://www.bbc.com/future/article/20220125->

why-climate-change-is-inherently-racist

- **‘Woordenlijst’** - Transgenderinfo.be
<https://www.transgenderinfo.be/nl/identiteit/concepten/woordenlijst-0>

Verder lezen:

- **‘Black Lives Matter: welke woorden en uitspraken je wel en niet moet gebruiken’** - Cosmopolitan
<https://www.cosmopolitan.com/nl/lifestyle/a32913584/racistische-woorden-betekenis-black-lives-matter/>

- **‘Met deze koloniale taal stoppen we’** - Seada Nourhussen
<https://www.oneworld.nl/lezen/politiek/met-deze-taal-stoppen-we/>

- **‘Stijlgids’** - Women INC
<https://www.womeninc.nl/wp-content/uploads/2022/10/WI-Stijlgids-2022.pdf>

- **‘Waarden voor een nieuwe taal’** - Code Diversiteit en Inclusie
https://codedi.nl/wp-content/uploads/2021/03/WAARDEN_VOOR_TAAL_DIGI_DEF.pdf

- **‘Wat is misogynoir en hoe herken je het?’** - Nancy Jouwe
<https://www.oneworld.nl/lezen/discriminatie/racisme/wat-is-misogynoir-en-hoe-herken-je-het/>

- **‘Woorden doen ertoe’** - Het Tropenmuseum
https://www.tropenmuseum.nl/sites/default/files/2018-06/WordsMatter_Nederlands.PDF

“Feminist leadership cannot be practiced until we recognize that we are part of the problem.”

Srilatha Batliwala

act!onaid